

**ความคาดหวังทางการเมืองของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
ตามหลักพุทธธรรมที่มีผลต่อปวงชนชาวไทย**
**Political Expectations of Political Science Studentsmaster's Degree
in Buddhism That Affects Thai People**

สมภพ ระจับทุกซ์¹

Sompop Rangubtook

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคาดหวังทางการเมืองของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตตามหลักพุทธธรรมที่มีผลต่อปวงชนชาวไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต จำนวน 20 รูป/คน ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์เจาะลึกแบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และสรุปความ ผลการวิจัยพบว่า 1) ฉันทะ ด้านสิทธิ ประชาชนส่วนมากมีความพอใจที่มีสิทธิกระทำการต่างๆได้ ด้านเสรีภาพ ประชาชนส่วนมากมีความพอใจเสรีภาพของตน ด้านความเสมอภาค ประชาชนส่วนมากมีความพอใจในความเสมอภาค ด้านหน้าที่ ประชาชนส่วนมากมีความพอใจหน้าที่ของตน 2) วิริยะ ด้านสิทธิ ประชาชนส่วนมากมีความพยายามเรียกร้องเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ด้านเสรีภาพ ประชาชนส่วนมากมีความพยายามให้ได้มาซึ่งเสรีภาพ ด้านความเสมอภาค ประชาชนส่วนมากมีความพยายามเรียกร้องเพื่อให้ได้มาซึ่งความเสมอภาค ด้านหน้าที่ ประชาชนส่วนมากมีความพยายามในการปฏิบัติหน้าที่ของตน 3) จิตตะ ด้านสิทธิ ประชาชนส่วนมากมีความสนใจรับผิดชอบสิทธิของตน ด้านเสรีภาพ ประชาชนส่วนมากมีความสนใจรับผิดชอบเสรีภาพของตนเอง ด้านความเสมอภาค ประชาชนส่วนมากสนใจรับผิดชอบความเสมอภาค ด้านหน้าที่ ประชาชนส่วนมากมีความสนใจรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง 4) วิมังสา ด้านสิทธิ ประชาชนส่วนมากใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลในการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญตามระบอบประชาธิปไตย ด้านเสรีภาพ ประชาชนส่วนมากมีการใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลในใช้เสรีภาพของตนเอง ด้านความเสมอภาค ประชาชนส่วนมากมีการใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลเกี่ยวกับความเสมอภาค ด้านหน้าที่ ประชาชนส่วนมากใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลเกี่ยวกับหน้าที่ของตน โดยความพอใจก็ดี ความพยายามก็ดี ความสนใจรับผิดชอบก็ดี และการใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลก็ดี เพื่อต้องการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญตามหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย

Received: 2020-12-29 Revised: 2021-01-17 Accepted: 2021-02-10

¹ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย graduate school Mahamakut Wittayalai University. Corresponding Author e-mail: popr1@hotmail.co.th

ประชาธิปไตย ทั้งนี้ประชาชนมีข้อเสนอแนะให้รัฐบาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติต่อประชาชนให้มีสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญตามระบอบประชาธิปไตย

คำสำคัญ (Keywords): เสรีภาพ; ความเสมอภาค; หน้าที่

Abstract

The objective of this research is to study the political expectations of students in the Master of Political Science program according to the Buddhist principles that influence to Thai people. The samples used in the research were 20 students in the Master of Political Science program/person using qualitative research. The research tool was a structured in-depth interview. Data were analyzed by content analysis and summed up. The results showed that Passion for rights: Most of the people are satisfied with their rights to perform various actions. Freedom: Most people are satisfied with their freedom. Quality: Most of the people are satisfied with the equality on the front. They are satisfied with their duties. 2) Grit on rights: Many people have made an effort to obtain the right to the protection of the law. Liberty, most people have made an effort to attain the equality. Equality: Most of the people have made efforts to achieve equality. Responsibility, most of the people have tried to perform their duties. 3) Focus on Rights: Most of the people are interested in taking responsibility for their rights. In the aspect of liberty, most of the people are interested in taking responsibility for their freedom. Equality: Most of the people are interested in taking responsibility for equality. On duty, most people are interested in taking their responsibilities. 4) Monitoring: In terms of rights, most people use their wisdom to brainstorm and find reasons for exercising their rights under the democratic regime of liberty. Equality, most of the people use their intelligence to think about equality. On the duty, most of the people use their intelligence to reflect on their duties, satisfaction, effort and responsibility to follow in accordance to the constitution and principles of governance in this regard. People have suggested that the government officially treats the people with rights, liberties, equality and duties under the constitution and democratic regime.

Keywords: Liberty; Equality; Duty

บทนำ (Introduction)

การเมืองเป็นเรื่องการปกครองประเทศ ประเทศไทยใช้การเมืองแบบประชาธิปไตยมาตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เพราะการเมืองแบบประชาธิปไตยอำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของประชาชน โดยประชาชนทุกคนมีสิทธิ เสรีภาพ มีความเสมอภาคกัน และหน้าที่ของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ บุคคลใดหรือกลุ่มใดจะใดเป็นผู้ปกครองหรือรัฐบาลต้องได้รับฉันทานุมัติด้วยความยินยอมจากประชาชนให้เป็นตัวแทน คือมาจากการเลือกตั้งของประชาชน อันเป็นการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่คือเสียงข้างมากของประชาชน ดังคำกล่าวที่ว่าประชาธิปไตยเป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชนนั่นเอง ผู้ปกครองหรือรัฐบาลต้องบริหารงานอย่างเปิดเผยและตรวจสอบได้ ดังนั้นประเทศที่มีการเมืองแบบประชาธิปไตยรัฐบาลของประเทศนั้นต้องมีรัฐธรรมนูญที่บัญญัติเรื่องสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และหน้าที่ของประชาชน และรัฐบาลต้องดำเนินการให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการจัดการให้ความรู้แก่ประชาชนให้มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยด้วย (ทินพันธุ์ นาคะตะ, 2551)

ประเทศไทยใช้การเมืองแบบประชาธิปไตยมาตั้งแต่วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 เป็นเวลา 88 ปี มีรัฐธรรมนูญมาแล้วจำนวน 20 ฉบับ โดยมีการรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองมาแล้วจำนวน 13 ครั้ง ครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา และคณะ ได้ยึดอำนาจการปกครองประเทศไทยจากรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง และต่อมาได้ทำการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นและได้ประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 อันเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ 20 โดยได้บัญญัติเรื่องสิทธิและเสรีภาพ ความเสมอภาค และหน้าที่ของปวงชนชาวไทยไว้ในรัฐธรรมนูญ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ราชกิจจานุเบกษา (2560) เล่ม 134 ตอน 40 ก) เนื่องจากสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และหน้าที่ของประชาชน เป็นเรื่องสำคัญในทางการเมืองแบบ แต่ก็ยังมีการละเมิดสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ตลอดจนหน้าที่ประชาชน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ ซึ่งมีทั้งพระภิกษุสงฆ์ และบุคคลทั่วไป ได้เข้ามาเป็นนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต จะมีคาดหวังทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมที่มีผลต่อปวงชนชาวไทยอย่างไร โดยใช้หลักพุทธธรรมเรื่องหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา เพราะเป็นหลักธรรมที่เป็นแนวทางมาศึกษาเกี่ยวกับการใช้ชีวิตให้ประสบความสำเร็จจึงมีความเหมาะสมในการศึกษาความคาดหวังทางการเมืองของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับคาดหวังทางการเมืองของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตตามหลักพุทธธรรมที่มีผลต่อปวงชนชาวไทย ในส่วนที่เป็นหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่

1.1. ฉันทะ ความพอใจหรือมีศรัทธาเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และหน้าที่ของประชาชนชาวไทย

1.2. วิริยะ ความเพียรพยายามเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และหน้าที่ของประชาชนชาวไทย

1.3. จิตตะ ความสนใจและรับผิดชอบเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และหน้าที่ของประชาชนชาวไทย

1.4. วิมังสา การใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และหน้าที่ของประชาชนชาวไทย

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะความคาดหวังทางการเมืองของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตตามหลักพุทธธรรมที่มีผลต่อปวงชนชาวไทย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาที่เรียนระดับปริญญาโทหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ที่กำลังทำการศึกษาในปีการศึกษา 2563 ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่าง และทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากประชากรซึ่งเป็นนักศึกษาที่กำหนดเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นการเลือกโดยใช้วิจารณญาณของผู้วิจัย เนื่องจากผู้วิจัยมีประสบการณ์เป็นอาจารย์สอนนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตมาเป็นเวลา 10 ปี จึงมีความรู้ความเข้าใจและรู้จักนักศึกษาเป็นอย่างดี และสามารถเลือกนักศึกษาที่จะให้ข้อมูลได้กระจ่างและเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเรื่องความคาดหวังทางการเมืองของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตตามหลักพุทธธรรมที่มีผลต่อปวงชนชาวไทย ในครั้งนี้ได้อย่างดียิ่ง คือนักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต จำนวน 20 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เจาะลึกแบบมีโครงสร้างสำหรับใช้สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับความคาดหวังทางการเมืองของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตตามหลักพุทธธรรมที่มีผลต่อปวงชนชาวไทย โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสัมภาษณ์เจาะลึกดังกล่าวให้ผู้เชี่ยวชาญได้ทำการตรวจแบบสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้วจึงนำไปทำการสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร ชันโต อาจารย์ ดร.ลัดดา ผลวัฒน์ อาจารย์ ดร.สุมานพ ศิวารัตน์ อาจารย์ ดร.กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์ และอาจารย์ปริญญา ตรีธัญญา

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ซึ่งอยู่ในส่วนกลาง โดยการเก็บข้อมูลพิจารณาจากความสะดวกของผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงเน้นข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก ได้แก่ (1) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (2) การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาควบคู่กันไปด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) ซึ่งเป็นเทคนิคที่สามารถใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั้งในรูปของเอกสารหรือข้อเขียนและคำพูดที่ได้จาก

การสัมภาษณ์หรือสนทนา เป็นการวิเคราะห์ทั้งความหมายทางภาษาโดยตรงจากเอกสารหรือตัวบท และความหมายทางความรู้สึกหรือวิเคราะห์นัยที่แอบแฝงอยู่ รวมถึงการตีความทางบริบทหรือสภาพแวดล้อมประกอบข้อมูลที่น่าวิเคราะห์ด้วย (สุรางค์ จันทวนิช, 2551) มีการวางแผนโครงสร้างของข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลทางแนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลที่ได้จากกา สัมภาษณ์เจาะลึกมาทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา มีดังนี้

1. ความคาดหวังทางการเมืองของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตตามหลักพุทธธรรมที่มีผลต่อปวงชนชาวไทย เรื่องอิทธิบาท 4 ได้แก่ 1) ฉันทะ ประชาชนมีความพอใจด้านสิทธิ ตามกฎหมาย ด้านเสรีภาพ ประชาชนมีความพอใจเสรีภาพตามกฎหมาย ด้านความเสมอภาค ประชาชนมีความพอใจความเสมอภาคตามกฎหมาย และด้านหน้าที่ประชาชนมีความพอใจหน้าที่ของตนตามกฎหมาย 2) วิริยะ มีความเพียรพยายามด้านสิทธิในการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิ ตามกฎหมาย ด้านเสรีภาพมีความพยายามให้มีเสรีภาพของตนเองตามกฎหมาย ด้านความเสมอภาคมีความพยายามเรียกร้องความเสมอภาคตามกฎหมาย และด้านหน้าที่มีความพยายามปฏิบัติหน้าที่ของตนตามกฎหมาย 3) จิตตะ ประชาชนความสนใจรับผิดชอบด้านสิทธิรับตามกฎหมาย ด้านเสรีภาพประชาชนมีความสนใจรับผิดชอบเสรีภาพตามกฎหมาย ด้านความเสมอภาคประชาชนมีความสนใจรับผิดชอบความเสมอภาคตามกฎหมาย และด้านหน้าที่ประชาชนมีความสนใจรับผิดชอบหน้าที่ตามกฎหมาย 4) วิมังสา การใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลด้านสิทธิตามกฎหมาย ด้านเสรีภาพประชาชนใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลการใช้เสรีภาพตามกฎหมาย ด้านความเสมอภาคประชาชนใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลการคุ้มครองความเสมอภาคตามกฎหมาย และด้านหน้าที่ประชาชนใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลการปฏิบัติหน้าที่ของตนตามกฎหมาย

2. ข้อเสนอแนะความคาดหวังทางการเมืองของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตตามหลักพุทธธรรมที่มีผลต่อปวงชนชาวไทย เรื่องอิทธิบาท 4 ได้แก่ 1) ฉันทะ ประชาชนมีความพอใจการเรียกร้องให้รัฐบาลยอมรับสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคของประชาชนตามกฎหมาย ส่วนด้านหน้าที่ประชาชนต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย 2) วิริยะ ประชาชนต้องมีความเพียรพยายามเรียกร้องให้รัฐบาลยอมรับสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ส่วนด้านหน้าที่ประชาชนต้องไม่หลีกเลี่ยงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย 3) จิตตะ ประชาชนมีความสนใจรับผิดชอบเรียกร้องให้รัฐบาลยอมรับสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ตามกฎหมาย ด้านหน้าที่ประชาชนต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตามกฎหมาย 4) วิมังสา ประชาชนใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลให้รัฐบาลยอมรับสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ตามกฎหมาย ส่วนหน้าที่ประชาชนต้องใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองตามกฎหมาย

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ความคาดหวังทางการเมืองของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตตามหลักพุทธธรรมที่มีผลต่อปวงชนชาวไทย ในส่วนที่เป็นหลักอิทธิบาท 4 เรื่องฉันทะ ได้แก่ ความพอใจเกี่ยวกับสิทธิ ประชาชนส่วนมากมีความพอใจที่มีสิทธิกระทำการต่างๆ ได้โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย ความพอใจเกี่ยวกับเสรีภาพ ประชาชนส่วนมากมีความพอใจเสรีภาพของตนตามกฎหมาย ความพอใจเกี่ยวกับความเสมอภาค ประชาชนส่วนมากมีความพอใจในความเสมอภาคตามกฎหมาย ความพอใจเกี่ยวกับหน้าที่ ประชาชนส่วนมากมีความพอใจหน้าที่ตามที่กฎหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูใบฎีกากฤษณะ สิริคุตโต (ผลประดิษฐ์) ได้วิจัยเรื่องการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารเทศบาลตำบลหินตก อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสมุห์ชาติรี ปริบุญณสีโล (เต่าทอง) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานของบุคลากรโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรื่องวิริยะ ได้แก่ความเพียรพยายามด้านสิทธิ ประชาชนส่วนมากมีความพยายามเรียกร้องเพื่อให้ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ความเพียรพยายามด้านเสรีภาพ ประชาชนส่วนมากพยายามเรียกร้องเสรีภาพตามกฎหมาย ความเพียรพยายามด้านความเสมอภาค ประชาชนส่วนมากพยายามเรียกร้องความเสมอภาคตามกฎหมาย ความเพียรพยายามด้านหน้าที่ ประชาชนส่วนมากมีความพยายามปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระชินกร สุจิตโต (ทองดี) ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ด้านฉันทะ ทุกคนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านวิริยะ ต้องทำงานอย่างเต็มที่ ด้านจิตตะ บุคลากรมีความรับผิดชอบด้านวิมangsa บุคลากรช่วยแก้ปัญหาเพื่อความสุขของประชาชนในตำบลมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระทวัฒน์ ธรรมธโช (ถั่วเถื่อน) ได้วิจัยเรื่อง การใช้อิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรื่องจิตตะ ได้แก่ความสนใจรับผิดชอบด้านสิทธิ ประชาชนส่วนมากมีความสนใจรับผิดชอบเกี่ยวกับสิทธิตามกฎหมาย ด้านเสรีภาพ ประชาชนส่วนมากมีความสนใจรับผิดชอบการมีเสรีภาพตามกฎหมาย ด้านความเสมอภาค ประชาชนส่วนมากสนใจรับผิดชอบตามกฎหมาย ด้านหน้าที่ ประชาชนส่วนมากมีความสนใจรับผิดชอบต่อหน้าที่ตามกฎหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระศักดิ์นรินทร์ สมจิตโต (ธรรมสุรีย์) ได้วิจัยเรื่อง การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของนิพนธ์ โอภาสี ได้วิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยถั่วเหนือ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยถั่วเหนือ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ มีการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรื่องวิมangsa ได้แก่ การใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลด้านสิทธิ ประชาชนส่วนมากมีการใช้ปัญญาไตร่ตรอง

หาเหตุผลการใช้สิทธิตามกฎหมาย ด้านเสรีภาพ ประชาชนส่วนมากมีการใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลการใช้สิทธิเสรีภาพตามกฎหมาย ด้านความเสมอภาค ประชาชนส่วนมากมีการใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลความเสมอภาคตามกฎหมาย ด้านหน้าที่ ประชาชนส่วนมากมีการใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลของหน้าที่ตามกฎหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระชินกร สุจิตโต (ทองดี) ได้วิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ด้านฉันทะ ทุกคนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านวิริยะ ต้องทำงานอย่างเต็มที่ ด้านจิตตะ บุคลากรมีความรับผิดชอบด้านวิมังสา บุคลากรช่วยแก้ปัญหาเพื่อความสุขของประชาชนในตำบลมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระวัฒน์ชัย ธรรมธโช (ถั่วเถื่อน) ได้วิจัยเรื่อง การใช้อิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะสำหรับภาครัฐ รัฐบาลรวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องยอมรับสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และหน้าที่ของประชาชนตามกฎหมาย นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนตามนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตก็ควรส่งเสริมให้มีความรู้การเมืองตามหลักพุทธธรรมเรื่องอิทธิบาท 4 ได้แก่ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และหน้าที่ของประชาชนชาวไทย
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัยกับแนวคิดทางการเมืองของนักศึกษาไทย

เอกสารอ้างอิง (References)

- กวี อิศริวรรณ. (2530). *20 ความคิดทางการเมือง*. กรุงเทพฯ: บริษัท สยามบรรณ จำกัด.
- จิรัช (บรรพต) วีระชัยและคณะ. (2547). *รัฐศาสตร์ทั่วไป*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชีษณุกร พรภาณุวิชญ์. (2540). *ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาจังหวัดแพร่*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2556). *รวมบทความวิชาการรัฐศาสตร์ ครบรอบ 31 ปี สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บัณฑิต จันทรโรจนกิจ. (2563). *การเมืองไทยร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: บริษัท ศูนย์การพิมพ์ แก่นจันทร์ จำกัด.
- พระครูสมุห์ชาติรี ปริบุญณสีโล (เต่าทอง) (2557) การดำเนินงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย.

- ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2551). รัฐศาสตร์: ทฤษฎี แนวความคิด ปัญหาสำคัญ และแนวทางการศึกษาวิเคราะห์การเมือง. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหายบล็อกและการพิมพ์.
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2555). การเมืองไทย ระบบที่ไม่มีสูตรสำเร็จรูปในการแก้ปัญหา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปัญญาชน.
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2547). การเมืองการบริหารไทย ภาระของชาติ. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหายบล็อกและการพิมพ์.
- วิทยา เชียงกร. (2551). การปฏิบัติประชาธิปไตยเพื่อแก้ไขวิกฤติของชาติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2548). วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ และคณะ. (2552). การเมืองและการปกครองไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ศิริพร เชาวลิท. (2555). การเมืองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศิริพร เชาวลิท. (2557). การเมืองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมเกียรติ วันทะนะ. (2551). อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: เอส.พี.วี. การพิมพ์ (2550).
- สิริวรรณ อัสกุล. (2528). ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถในการทำงานที่กำหนดของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุขุม นวลสกุลและคณะ. (2552). การเมือง และการปกครองไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2551). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ: บริษัท ด่านสุทธาการพิมพ์.
- สุรพล นิติไกรพจน์และคณะ. (2548). รวมกฎหมายปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: บริษัทโพธิ์รังตั้ง จำกัด.
- อัญชลี ด้านวิรุฬหนิช. (2539). ความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของเด็กहुหนวกในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต. สาขา สังคมศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.